

Er stoffer 'normaliserede' blandt danske unge?

Unge fortæller om festvaner og stofferfaringer i en ny natklubundersøgelse. Alkohol fylder stadig mest, men hash er kommet godt med.

AF JAKOB DEMANT & SIGNE RAVN

Bogen 'Stoffer og Natteliv' er kulminationen på et 2½-årigt sociologisk forskningsprojekt finansieret af Rockwool-fonden. Næsten 5.000 unge har bidraget til undersøgelsen om danske unges festvaner, viden om stoffer og brug af alkohol og stoffer. Projektet kombinerer kvantitative og kvalitative metoder, bl.a. en natklubundersøgelse, som er den første af sin slags i Danmark, hvor 1.623 unge deltog.

Ud over at denne undersøgelse således afdækker stofbrug på danske natklubber, giver den også en indgang til en gruppe af unge, rekreative stofbrugere, som adskiller sig fra populationerne i mange andre undersøgelser: De unge stofbrugere her er hverken rekrutteret gennem fængsler eller behandlingsinstitutioner, men ude på natklubberne i kraft af, at de har aktuel erfaring med at bruge stoffer i festsammenhænge. Det gør, at deres stofbrug ikke på forhånd er problematiseret eller sat ind i en negativ sammenhæng som noget, der må ændres på, og dette betyder noget for, hvilke fortællinger der kommer frem i interviewene. Som man kan læse i bogen, betyder det ikke, at alle de unge i undersøgelsen udelukkende oplever deres stofbrug som uproblematisk, men det betyder, at det bliver legitimt at fortælle nuanceret om både positive og negative oplevelser med stoffer.

Normaliseringstesen – er stoffer 'normaliserede' i Danmark?

Den såkaldte normaliseringstese er et af de centrale omdrejningspunkter i den internationale forskningslitteratur på rusmiddelområdet. Ifølge tesen er det at tage illegale stoffer ikke længere stigmatiserende; stoffer er lette at få fat på, bruges ikke kun af socialt dårligt stillede grupper, og stofbrug er accepteret blandt brugere såvel som ikke-brugere. I en dansk sammenhæng viser *Stoffer og natteliv*, at man må skelne mellem hash og hårdere stoffer i forhold til spørgsmålet om normalisering. Blandt danske unge kan hash således betragtes som 'normaliseret', mens hårde stoffer, primært kokain, amfetamin og ecstasy, ikke er. Næsten fire ud af ti 17-19-årige har prøvet at ryge hash. Hash betragtes af mange som et stof på niveau med alkohol og dermed som et relativt ufarligt stof, som fint kan indgå i sociale situationer med venner. Hårdere stoffer indtager derimod en helt anden position blandt de danske unge. 'Blot' 12% af de 17-19-årige har nogensinde eksperimenteret med hårde stoffer, og de fleste forbinder disse med stor risiko.

40% af klubgæsterne har stofferfaring

I undersøgelsen har vi som sagt også set på, hvordan unge, der går i byen, anvender stoffer. Blandt natklubgæsterne, som har svaret på spørgsmålene, kan vi konstatere, at 40% fortæller, at de på et

tidspunkt har prøvet et hårdt stof (typisk kokain, amfetamin og/eller ecstasy), mens 58% har prøvet at ryge hash. De unge, som har svaret her, er i gennemsnit 21 år.

I bogen ser vi på to forskellige typer af festkulturer: fester på mainstream-klubber, som henvender sig til et bredt publikum, og fester på subkulturelle klubber med en mere stringent, elektronisk musikprofil. Der bliver brugt hårde stoffer på begge typer af klubber, men der er forskel på, hvilke stoffer der er tale om, og hvordan de indgår i festen på klubben. Mens gæsterne på mainstream-scenen primært foretrækker kokain og amfetamin, bruger gæsterne på den mere subkulturelle scene et bredere spektrum af stoffer: amfetamin, kokain, ecstasy, ketamin ('hestebedøvelsesmiddel'), MDMA ('ren ecstasy') etc. I de mere subkulturelle miljøer kombineres fx ketamin eller MDMA med andre stoffer for at skabe en specifik stofoplevelse. På mainstream-scenen er stofbruget ofte forbeholdt forfester og (i varierende grad) stofindtagelse på selve klubben, og festen slutter typisk, når klubben lukker om morgenen. Stofbruget er ofte mere intenst på den subkulturelle scene, og det strækker sig over et længere tidsrum: fra forfester til selve klubbesøget til private morgenfester. Det er imidlertid en central pointe i bogens analyser, at stofbruget stort set aldrig står alene; tværtimod er det næsten altid understøttet af et ret markant alkoholbrug. De unge søger således at skabe en cocktail af alkohol og stoffer, som passer til lige netop den fest, de er ude efter.

Et stof, som skiller sig ud fra de øvrige hårde stoffer, er kokain. Også blandt unge uden stofferfaring betragtes kokain generelt som et relativt ufarligt stof i sammenligning med andre hårde stoffer. Kokain defineres i vores fokusgruppeinterviews som et 'naturligt' stof og som forbundet med få umiddelbare risici. Kokain er desuden 'in' i mange unges øjne, og mange mener, at kokainbrug kan kombineres med et normalt hverdagsliv med skole eller arbejde. 32% af natklubgæsterne i undersøgelsen har prøvet kokain. Her viser det sig for det første, at kokainbrugere meget ofte også har erfaring med en række andre stoffer: 91% af dem har også prøvet andre hårde stoffer, primært amfetamin, men også stoffer som ecstasy (66%) og ketamin (29%). Selvom kokain altså – som tidligere nævnt – betragtes som mindre farligt end andre hårde stoffer, betyder det således ikke, at kokainbrugerne holder sig til kokain. For det andet viser det sig, at kokainbrug stort set altid går hånd i hånd med en meget høj alkoholkonsumtion. Kokainbrugerne fortæller, hvordan de kan bruge kokainen til at forlænge og intensivere alkoholrusen – de kan 'tåle mere' – og cocktailen alkohol-kokain repræsenterer på mange måder den ultimative forestilling om en grænseoverskridende fest på mainstream-scenen. Blandt dem, der bruger kokain, kan vi se, hvordan stoffet passer godt ind i rusen på mainstream- natklubberne sammen med alkoholen. På den måde befinder kokain sig i en mellem-position mellem at være 'normaliseret' og ikke-normaliseret' og er derfor et stof, som det er værd at have fokus på.

Præsentation af undersøgelsen

Indenrigs- og sundhedsminister Bertel Haarder var inviteret til offentliggørelsen af bogen 'Stoffer og Nattelig' ved en pressekonference d. 18. november 2010. Ud over Haarder var også sundhedspolitisk ordfører fra SF, Jonas Dahl, med til at kommentere bogen.

Både Haarder og Dahl havde i deres respons fokus på de samfundsmæssige konsekvenser af et stofbrug, der for nogle unge fører til, at de ikke kan fuldføre en uddannelse, og der var ikke overraskende enighed om, at det var nødvendigt at gribe ind over for dette. Mens Haarder pegede på behovet for en tidlig indsats over for de risiko-indikatorer, som undersøgelsen peger på – tidlig alkoholdebut og tidlig, regelmæssig cigaretrykning – fremhævede Dahl nødvendigheden af at lave kampagner, der kommunikerer i øjenhøjde med de unge på et realistisk og informeret grundlag. Dahl var derfor mere indstillet på også at gøre dette til et spørgsmål om at informere de unge voksne, hvor Haarder i højere grad fokuserede på, at de aldrig skulle nå at stifte bekendtskab med stofferne. Haarder mente, at det desuden drejede sig om at gøre det til en taberkultur at tage stoffer. Her kunne man jo indvende, at trods den accept, som vi har fundet for stofbrugen blandt brugerne, så er der stadig ikke nogen tvivl om, at der for de fleste af de hårdere stoffer stadig er tale om en relativt markeret, negativ attitude fra de ikke-stofbrugende. Det blev desuden diskuteret, om en øget regulering af udbuddet, fx i form af højere afgifter eller aldersgrænser for køb, var vejen frem. Det ser dog ikke ud til, at der er politisk vilje fra nogen af siderne i folketingsalen til at gøre det væsentligt dyrere at købe alkohol i Danmark.

FORFATTERE

JAKOB DEMANT

CAND.SCIENT.SOC., PH.D., ADJUNKT PÅ CRF

SIGNE RAVN

CAND.SCIENT.SOC., PH.D.-STUD. PÅ CRF

'Stoffer og Natteliv'

Forskningsprojektet er finansieret af Rockwool-fonden og er ledet af professor Margaretha Järvinen, Sociologisk Institut, Københavns Universitet og SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd. Projektgruppen består derudover af Jeanette Østergaard, SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd samt artiklens to forfattere fra Center for Rusmiddelforskning.

Næsten 5.000 unge har bidraget til undersøgelsen enten ved at besvare spørgeskemaer eller ved at blive interviewet.

'Stoffer og Natteliv' er redigeret Margaretha Järvinen, Jakob Demant & Jeanette Østergaard. Bogen er på 250 sider. Den udkom på Hans Reitzels Forlag d. 19. november 2010 og koster 275 kr.